

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, studijní program Demografie

Předmět: Úvod do demografie

1. Demografie jako vědní obor, její objekt a předmět
2. Demografická terminologie, Mnohojazyčný demografický slovník
3. Účel a specifika demografického poznání
4. Vztahy demografie s dalšími vědními disciplínami
5. Historický vývoj demografie ve světě a v Česku, demografické školy
6. Základní způsoby sběru, zpracování a diseminace populačních dat
7. Pojetí času v demografii a Lexisův diagram (demografická síť)
8. Zobrazování dat v demografické síti
9. Přístupy k popisu a analýze dat a její zaměření v demografii
10. Systém demografických ukazatelů
11. Organizace demografického výzkumu a vzdělávání, prostředky odborné komunikace v demografii
12. Širší souvislosti demografického vývoje
13. Využití demografických poznatků v praxi

Předmět: Demografický proseminář

1. Výzkum reprodukčního chování populace ČR – aktuálně řešený projekt GAČR (2018-2020): Posun rodičovství do vyššího věku: individuální perspektivy versus společenské náklady (doc. Kocourková)
2. Aktuální výzkum odkladu plodnosti v ČR – návaznost na nedávno řešený projekt GAČR (2015-2017): Rizika odkladu rodičovství: Nová role rodinné politiky a aktuálně řešený projekt GAUK (2019) (Mgr. Slabá)
3. Aplikovaná demografie – návaznost na řešený projekt TAČR Omega (2016-2017): Hodnocení a modelování dostupnosti primární zdravotní péče jako klíčového aspektu zdravotní péče v ČR (dr. Šídlo)
4. Výzkum historické demografie v ČR – aktuálně řešený projekt GAČR (2017-2019): Testování “hypotézy babiček”: Transgenerační efekt na reprodukci na základě matričních dat v Čechách v 17.–19. století (doc. Velková)
5. Vývoj úmrtnosti v ČR – návaznost na nedávno řešený projekt GAČR (2012-2016): Generační úmrtnostní tabulky ČR: data, biometrické funkce a trendy (dr. Hulíková)
6. Výzkum rozvojové demografie – návaznost na řešený projekt Rozvojové agentury ČR: Výzkum reprodukčního chování v Moldávii (dr. Kučera)

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 1

Předmět: Informatika pro demografy

1. Optimální programové vybavení pro studenta bakalářského oboru demografie, zdroje IT informací na Internetu, SW centrály
2. Vyhledávání demografických a geodemografických informací na webu prostřednictvím technologie Google search, porovnání s jinými vyhledávači
3. MS Excel: specializované weby a návody v českém i anglickém prostředí
4. Přehled katederních pravidel pro formátování vysokoškolských kvalifikačních prací, jejich aplikace při zalomení bakalářské práce
5. Total Commander (instalace a nastavení aplikace, základní operace se soubory, adresáři a logickými disky, hromadné přejmenování souborů, synchronizace složek...)
6. MS Word (nastavení a formátování dokumentu, vytváření obsahu a rejstříku, tvorba seznamů, práce s editorem rovnic...)
7. MS Excel (tvorba tabulek a grafů, vybrané funkce, vytváření maker...)
8. Zpracování hromadných souborů pomocí vybraných možností programu MS Excel
9. Vytváření prezentací v prostředí aplikace MS PowerPoint

Předmět: Demografické informační systémy I

1. Demografické události a demografická data (hlavní typy demografických pramenů v obecné rovině, jejich návaznost na administrativní členění státu). Historická data o obyvatelstvu českých zemí v období před populačními censy (kritika historických dat o obyvatelstvu; typy pramenů využívaných při historicko-demografickém výzkumu a možnosti jejich využití pro studium vývoje obyvatelstva od počátku osídlení českých zemí; konskripce 1754-1851).
2. Sčítání lidu 1857, 1869-1930 (organizace, obsah, zpracování, publikace výsledků)
3. Sčítání lidu v letech 1950-2001 (organizace, obsah, hlavní zaměření jednotlivých censů a jejich základní výsledky; publikace)
4. Sčítání lidu v letech 1950-2001 (data za jednotlivce, data za domácnosti a byty a jejich vazba na sčítání osob, specifika československého pojetí domácností, metody zpracování sčítání, územní detail). Sčítání ve světě.
5. Data za malé územní celky (vývoj správního členění českých zemí od roku 1848 na jednotlivých úrovních: země - kraje/župy - okresy - obce/katastrální obce - osady-místní části-části obcí; vytváření jednotné sítě nejmenších sídelních jednotek pro potřeby státní správy, základní sídelní jednotky; publikace dat za obce se zvláštním zřetelem k výsledkům dat sčítání po roce 1970: tabulky OS a OB, tabulky ZSJ, problematika přepočtů na nové správní členění).

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 2

6. Data pro výzkum přirozené změny obyvatelstva (stručná historie vedení a obsahu církevních a státních matrik; dnešní stav: vykazující jednotky, sběr dat (vývoj obsahu statistických hlášení používaných pro zpracování dat o pohybu obyvatelstva), vývoj statistického zpracování dat, publikace).
7. Analýzy dat o pohybu obyvatelstva po roce 1950; návaznost dat ze sčítání a z pohybu obyvatelstva (bilance obyvatelstva podle věku, pohlaví a rodinného stavu, údaje o plodnosti žen z dat sčítání a z pohybu obyvatelstva)
8. Zjišťování migrace v rámci demografické statistiky (zahraniční a vnitřní migrace, obsah zjišťování a zpracování, migrace v bilancích obyvatelstva v hodnocení populačního vývoje, migrace a dojížděka do zaměstnání ve výsledcích sčítání lidu).
9. Sčítání lidu v roce 2011 jako součást celosvětového programu populačních a bytových censů, koordinovaného OSN - aktuální informace o přípravě sčítání v ČR.
10. Registry obyvatelstva, mikrocensy, speciální šetření a průzkumy (centrální registr občanů, jeho využitelnost pro demografický výzkum, demografická data v mikrocensech, statistika životní úrovně domácností, šetření populačního klimatu; zpracovatelská a analytická činnost ÚZIS).
11. Mezinárodní a zahraniční prameny demografických dat (statistické ročenky národní a mezinárodní, speciální demografické ročenky, domácí a zahraniční časopisy; využití Internetu jako zdroje demografických dat).

Předmět: Demografické informační systémy II

1. Úvod, požadavky kurzu
2. Proč datům nevěřit
3. Trochu více z Excelu
4. Sloupečky a řádky
5. Složitější řádky a funkce
6. Group by & Having
7. Vnořené dotazy
8. Join
9. Přehled současných nástrojů pro práci s daty
10. Prezentace

Předmět: Demografická analýza I

1. Demografická síť (Lexisův diagram) a systém ukazatelů v demografii. Znázornění dat do demografické sítě včetně způsobu definice demografických ukazatelů. Hlavní a elementární soubory událostí, soubory průsečíků; longitudinální, transversální a retrospektivní přístup; kohorta, generace; události v demografické síti podle délky trvání (věku); pravidelné a nepravidelné intervaly. Opakovatelné a neopakovatelné události. Ukazatele, absolutní a poměrná čísla; míry (1. a 2. kategorie), kvocienty, indexy.

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 3

2. Obyvatelstvo a jeho struktury. Obyvatelstvo podle pohlaví, věku, rodinného stavu a dalších znaků. Uzavřená a otevřená populace. Bilanční rovnice, přirozený přírůstek, celkový přírůstek. Index maskulinity. Typologie věkových struktur. Index stáří, index ekonomického zatížení, průměrný a mediánový věk. Změny věkové struktury, demografické stárnutí.
3. Úmrtí a úmrtnost: pojmy, definice, ukazatele. Hrubá míra úmrtnosti a její interpretace. Míry úmrtnosti podle pohlaví a věku. Metoda přímé a nepřímé standardizace, (srovnávací míra, srovnávací index); volba standardu, světový standard, evropský standard.
4. Analýza prenatální a kojenecké úmrtnosti. Kategorie potratu, definice živě a mrtvě narozeného dítěte. Prenatální úmrtnost, mrtvorozenost, perinatální úmrtnost, časná a pozdní neonatální úmrtnost, neonatální úmrtnost, postneonatální úmrtnost, kojenecká úmrtnost; ukazatele (míry a kvocienty) a trendy. Biometrická analýza kojenecké úmrtnosti: rozklad na endogenní a exogenní úmrtnost. Trendy kojenecké úmrtnosti.
5. Úmrtnostní tabulka. Typy úmrtnostních tabulek (úplná, zkrácená, transversální, longitudinální). Metoda přímá a nepřímá odhadu pravděpodobnosti úmrtí, tabulkové funkce a vztahy mezi nimi. Natalitní limit, paradox střední délky života, normální a pravděpodobná délka života. Vyrovnávání úmrtnostní tabulky. Další aplikace úmrtnostní tabulky: tabulky kojenecké úmrtnosti (do 1 roku) a tabulky intrauterinní úmrtnosti (prenatální vymírání), paleodemografická úmrtnostní tabulka. Trendy úmrtnosti v České republice.
6. Příčiny úmrtí. Bezprostřední, předchozí a prvotní příčina úmrtí a kódování. Mezinárodní klasifikace, historie a revize, vnější příčiny smrti; ukazatele úmrtnosti podle příčin, tabulky úmrtnosti podle příčin: jednovýchodné a vícevýchodné. Diferenční úmrtnost: podle rodinného stavu, podle vzdělání, regionální rozdíly. Teorie epidemiologického přechodu. Kardiovaskulární revoluce.
7. Nemocnost. Definice zdraví. Míry incidence a prevalence, průměrné trvání nemoci, průměrné procento pracovní neschopnosti. Epidemiologie: prospektivní studie (cohort study), studie případů a kontrol (case-control study), RR (relativní riziko), AR (atributivní riziko), PAR (podíl atributivního rizika).

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován
Pokračování 4

**Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky,
studijní program Matematické metody v ekonomii**

Předmět: Základy demografie

1. Pojem, předmět a historický vývoj demografie.
2. Prameny demografických údajů a způsob jejich získávání (sčítání lidu a evidence demografických událostí)
3. Vymezení demografických událostí
4. Demografická síť
5. Měření demografických atributů
6. Přímá a nepřímá standardizace
7. Úmrtnost, kojenecká úmrtnost, příčiny smrti
8. Porodnost, klasifikace narozených, potratovost
9. Sňatečnost a rozvodovost
10. Demografická struktura obyvatelstva
11. Prostorová, sociální a ekonomická struktura obyvatelstva
12. Migrace
13. Vývoj české populace a první demografický přechod
14. Vývoj světové populace a perspektiva dalšího vývoje
15. Vývoj v Evropě po druhé světové válce (druhý demografický přechod)

**Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, studijní program
Geografie a kartografie**

Předmět: Humánní geografie

1. Role místa a prostoru ve společenském vývoji a společenských vědách.
2. Povaha geografických jevů. Místo geografie v systému věd.
3. Metody a techniky používané v geografii. Zdroje dat. Příklady aplikací a řešení otázek.
4. Koncept demografického přechodu. Demografický vývoj v současnosti. Projekce vývoje počtu obyvatel.
5. Typy zemědělství ve světě a jejich vztah ke světovému trhu potravin. Hlad, podvýživa a produkce potravin.
6. Zdroje energie. Geografie produkce a geografie spotřeby energie. Struktura energetických zdrojů. Vztah poptávky a nabídky, ceny energií (ropy). Ropná krize. Alternativní energetické zdroje.
7. Změny v rozmístění výroby v posledních desetiletích. Fordismus a flexibilní akumulace. Globalizace kapitálu. Přímé zahraniční investice.
8. Doprava a prostorové interakce: geografická charakteristika základních druhů dopravy, dopady dopravy.

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 5

9. Prostorová mobilita: formy prostorové mobility, mezistátní a vnitřní migrace, bariéry migrace, migrační "zákony".
10. Urbanizace: systém osídlení, hierarchie středisek, teorie centrálních míst, geografie města, města v zemích třetího světa, světová města.
11. Politická geografie a geopolitika. Stát oddělující globální sféru od sféry lokálních zkušeností. Teorie státu. Geopolitické nodely.
12. Města a městské struktury, urbánní modely.
13. Regionalizace: koncepce regionu, regionální procesy, postup ve vymezení nodálních regionů, regionalizace České republiky a regionalizace světa.

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, studijní obory Geografie, Enviromentální studia a udržitelný rozvoj, Mezinárodní rozvojová studia

Předmět: Základy humánní geografie I

1. Úvod, pozice v rámci geografických disciplín, zdroje dat
2. Vývoj a rozmístění obyvatelstva
3. Přirozený pohyb obyvatelstva
4. Migrační pohyb obyvatelstva
5. Syntetické hodnocení dynamiky a reprodukce obyvatelstva
6. Struktury obyvatelstva
7. Perspektivy vývoje obyvatelstva, populační prognózy
8. Sídlní systém, historický vývoj struktury osídlení
9. Urbanizace
10. Městská a venkovská sídla
11. Vnitřní struktura a organizace měst
12. Perspektivy vývoje měst a sídelních systémů

Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, studijní program Migrační studia

Předmět: Základy demografie

1. Úvod, demografie jako vědní obor, její předmět a součásti
2. Historie demografie a prameny demografických informací
3. Sčítání lidu, domů a bytů v minulosti a dnes
4. Konstrukce demografických ukazatelů
5. Struktura populace podle pohlaví, věku a rozmístění
6. Struktura populace podle národnosti a vzdělání
7. Plodnost a porodnost Sňatečnost a rozvodovost

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 6

8. Úmrtnost
9. Migrace
10. Demografické teorie a populační politika

Jihočeská univerzita Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, studijní obory Geografie pro veřejnou správu, Zeměpis se zaměřením na vzdělání

Předmět: Sociální geografie I-geogr. obyvatelstva

Předmět se skládá ze dvou částí, první předává posluchačům poznatky ze základů demografie a geografie obyvatelstva, včetně vybraných metod těchto oborů. Demografie: demografické jevy a jejich evidence, konstrukce základních demografických ukazatelů, analýza populační základny a populačních procesů, světová populace a globální populační problémy, populační projekce. Geografie obyvatelstva - datová základna, struktura a rozmístění obyvatelstva na Zemi, kvantitativní charakteristiky prostorového rozmístění obyvatel, mobilita obyvatelstva, migrace. Ve druhé části předmětu je cílem výuky geografie sídel. Prezentována je geografie sídel jako geografická disciplína, její hlavní vývojové směry a metody výzkumu. Výuka je zaměřena na získání poznatků o městských a venkovských sídlech, sídelních systémech.

Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta, studijní program Ekonomická geografie a regionální rozvoj

Předmět: Geografie obyvatelstva a demografie

1. Úvod do studia obyvatelstva (geografie obyvatelstva a demografie a jejich postavení v systému věd, zjišťování údajů a dat, antropogeneze, vývoj počtu obyvatel světa, rasová, náboženská a jazyková rozrůzněnost)
2. Rozmístění obyvatelstva (ekuména, anekuména a subekuména, prostorové vzorce rozmístění v globálním, makroregionálním a regionálním kontextu, nástroje analýzy rozmístění, příčiny a důsledky nerovnoměrného rozmístění)
3. Přirozená reprodukce obyvatelstva (porodnost a plodnost, úmrtnost, prostorové vzorce přirozené reprodukce v globálním, makroregionálním a regionálním kontextu, nástroje analýzy přirozené reprodukce, demografická revoluce, populační politika)
4. Prostorová dynamika obyvatelstva (migrace, dojížděka, prostorové vzorce prostorové dynamiky v globálním, makroregionálním a regionálním kontextu, nástroje analýzy prostorové dynamiky, příčiny a důsledky prostorové dynamiky)
5. Demografické struktury obyvatelstva (struktura podle pohlaví a věku, prostorové vzorce demografické struktury v globálním, makroregionálním a regionálním kontextu, nástroje analýzy demografické struktury, demografické stárnutí)

Příloha 1: Výčet sylabů vybraných předmětů s demografickou tematikou podle vysoké školy a programu/oboru, v jehož rámci je předmět vyučován

Pokračování 7

6. Společenské struktury obyvatelstva (ekonomická, sociální, vzdělanostní struktura, prostorové vzorce společenské struktury v globálním, makroregionálním a regionálním kontextu, městské a venkovské populace, sociální mobilita)

V rámci cvičení pracují studenti na samostatné práci, kdy vypracují úkoly na témata:

1. Charakteristika území (vymezení, lokalizace, fyzickogeografické a socioekonomické charakteristiky, historický vývoj, změny v územně správní struktuře)
2. Rozmístění obyvatelstva (vývoj zalidnění, hustota zalidnění, koncentrace obyvatelstva)
3. Dynamika obyvatelstva (přirozená reprodukce, prostorová dynamika, bilance obyvatelstva)
4. Struktura obyvatelstva (věková struktura a její vývoj, věková pyramida, demografické stárnutí)
5. Syntéza (demografický vývoj v širším kontextu území)

Příloha 2: Překlad vybraných demografických ukazatelů z interaktivního nástroje na ined.cz, český překlad a definice

Ukazatel	Název a definice v češtině
Net number of migrants	migrační saldo (rozdíl mezi ročním počtem přistěhovalých a vystěhovalých)
Total population natural change	přirozená změna (rozdíl mezi počtem narozených a zemřelých za rok)
Population change	- (zvýšení nebo snížení počtu rezidentů, v závislosti na přirozené změně a migračním saldu)
Population density	hustota zalidnění (počet obyvatel na jeden kilometr čtvereční)
Life expectancy at birth	naděje dožití při narození (střední délka života, v letech)
Deaths per year	- (počet zemřelých za rok)
Infant deaths, under age 1	- (počet zemřelých do 1 roku v jednom roce)
Births per year	- (roční počet narozených)
Total population	- (počet obyvatel)
Population aged 65 or over	- (počet obyvatel starších 65 let)
Population aged 85 or over	- (počet obyvatel starších 85 let)
Population under 20	- (počet obyvatel mladších 20 let)
Population aged 20–64	- (počet obyvatel ve věku 20–64 let)
Percentage aged 65 or over	- (podíl obyvatel starších 65 let, v %)
Percentage aged 85 or over	- (podíl obyvatel starších 85 let, v %)
Percentage under 20	- (podíl obyvatel mladších 20 let, v %)
Percentage aged 20–64	- (podíl obyvatel ve věku 20–64 let, v %)
Net migration rate	- (rozdíl mezi ročním počtem přistěhovalých a vystěhovalých, na 1000 obyvatel)

Zdroj: Překlad názvu dle Kalibová (1997), definice dle INED (2012)

**Příloha 3: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným klíčovým kompetencím
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Vybraná klíčová kompetence	Návrh aktivity k jejímu osvojení
Žák kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi	Porovnání dat z různých zdrojů, třídění informací například pomocí metody KARTIČKY
Žák kriticky interpretuje získané poznatky a zjištění a ověřuje je, pro své tvrzení nachází argumenty a důkazy, formuluje a obhajuje podložené závěry	Porovnání dat z různých zdrojů, třídění informací například pomocí metody KARTIČKY
S ohledem na situaci a účastníky komunikace žák efektivně využívá dostupné prostředky komunikace, verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu	Prezentace a okomentování žákem vytvořeného grafu, tabulky (u věkové pyramidy například určit typ pyramidy, příčiny nepravidelností apod.), tvorba metodou VYUČOVAT
Žák používá s porozuměním odborný jazyk a symbolická a grafická vyjádření informací různého typu	Prezentace a okomentování žákem vytvořeného grafu, tabulky (u věkové pyramidy například určit typ pyramidy, příčiny nepravidelností apod.), tvorba metodou VYUČOVAT
Žák efektivně využívá moderní informační technologie	Tvorba grafu, tabulky, kartogramu; Porovnávání států (např. v rámci INED)
Žák se vyjadřuje v mluvených i psaných projevech jasně, srozumitelně a přiměřeně tomu, komu, co a jak chce sdělit, s jakým záměrem a v jaké situaci komunikuje; je citlivý k míře zkušeností a znalostí a k možným pocitům partnerů v komunikaci	Žák odprezentuje demograficky zaměřený referát
Žák posuzuje reálně své fyzické a duševní možnosti, je schopen sebereflexe	Žák odprezentuje demograficky zaměřený referát a ohodnotí svůj výkon i kvalitu práce
Žák aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů	Aktivní zapojení do diskuze o problému demografické povahy pomocí metody KARTIČKY
Žák informovaně zvažuje vztahy mezi svými zájmy osobními, zájmy širší skupiny, do níž patří, a zájmy veřejnými, rozhoduje se a jedná vyváženě	Metodou Brainstormingu probrat téma plánovaného počtu dětí, zvážit například ekologické dopady

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování

**Příloha 3: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným klíčovým kompetencím
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Pokračování 1

Vybraná klíčová kompetence	Návrh aktivity k jejímu osvojení
Žák uvažuje o chodu společnosti a civilizace z hlediska udržitelnosti života, rozhoduje se a jedná tak, aby neohrožoval a nepoškozoval přírodu a životní prostředí ani kulturu	Metodou Brainstormingu probrat téma plánovaného počtu dětí, zvážit například ekologické dopady
Žák cílevědomě, zodpovědně a s ohledem na své potřeby, osobní předpoklady a možnosti se rozhoduje o dalším vzdělávání a budoucím profesním zaměření	Exkurze na Albertov, například v rámci dne otevřených dveří; výklad o možnostech studia demografie po ukončení střední školy
Žák rozpozná problém, objasní jeho podstatu, rozčlení ho na části	Rozbor demografické revoluce pomocí metody Diamant nebo KARTIČKY

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování

**Příloha 4: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným očekávaným výstupům
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Vybraný očekávaný výstup	Návrh aktivity k jeho dosažení
Žák porozumí hlavním bodům a myšlenkám autentického ústního projevu složitějšího obsahu na aktuální téma, postihne jeho hlavní a doplňující informace	Prohloubení poslechové strategie na příkladu odborně zaměřeného videa, doplněného otázkami učitele (například videa na stránkách INED)
Žák rozliší v mluveném projevu jednotlivé mluvčí, identifikuje různý styl, citové zabarvení, názory a stanoviska jednotlivých mluvčích	Prohloubení poslechové strategie na příkladu odborně zaměřeného zpravodajství (rozhovor na téma demografie apod.)
Žák porozumí hlavním bodům a myšlenkám autentického čteného textu či písemného projevu složitějšího obsahu na aktuální téma	Prohloubení čtenářské strategie pomocí četby odborně založeného článku s demografickou tematikou
Žák vyhledá a shromáždí informace z různých textů na méně běžné, konkrétní téma a pracuje se získanými informacemi	Prohloubení čtenářské strategie pomocí četby a shrnutí odborných textů s demografickou tematikou (článků, knih)
Žák diskutuje a kriticky zhodnotí statistické informace a daná statistická sdělení	Identifikace zdroje dat a funkce zdrojové instituce, porovnání více datových zdrojů například pomocí online databází
Žák reprezentuje graficky soubory dat, čte a interpretuje tabulky, diagramy a grafy, rozlišuje rozdíly v zobrazení obdobných souborů vzhledem k jejich odlišným charakteristikám	Práce s pracovním listem, zaměřeným na populační vývoj, vytvořeným v Lesson plan v rámci PRB
Žák porovná na příkladech mechanismy působení endogenních (včetně deskové tektoniky) a exogenních procesů a jejich vliv na utváření zemského povrchu a na život lidí	Referát na téma porovnání vlivu přírodních katastrof z hlediska počtu obětí (výbuch sopky Krakatoa, zemětřesení v USA) a jejich vliv na tvar lokální věkové pyramidy
Žák zhodnotí na příkladech dynamiku vývoje obyvatelstva na Zemi, geografické, demografické a hospodářské aspekty působící na chování, pohyb, rozmístění a zaměstnanost obyvatelstva	Žák porovná denní přírůstky obyvatelstva v regionech světa pomocí populačních hodin a vysvětlí jakou roli v této dynamice hraje demografická revoluce
Žák analyzuje hlavní rasová, etnická, jazyková, náboženská, kulturní a politická specifika s ohledem na způsob života a životní úroveň v kulturních regionech světa	Porovnání (například úhrnné plodnosti) v zemích s převažující křesťanskou, arabskou a jinou kulturou

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování

**Příloha 4: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným očekávaným výstupům
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Pokračování 1

Vybraný očekávaný výstup	Návrh aktivity k jeho dosažení
Žák používá dostupné kartografické produkty a další geografické zdroje dat a informací v tištěné i elektronické podobě pro řešení geografických problémů	Porovnání ukazatele index stáří a vybraných ukazatelů v online databázi (například k demografickému stárnutí ve Školním atlasu dnešního světa a v databázi INED)
Žák čte, interpretuje a sestavuje jednoduché grafy a tabulky, analyzuje a interpretuje číselné geografické údaje	Vytvoření grafu vývoje vybraného ukazatele z databáze OSN za vybraný region (například úhrnné plodnosti za jednotlivé státy)
Utváření realistického pohledu na skutečnost a k orientaci ve společenských jevech a procesech tvořících rámec každodenního života	Práce s online databázemi demografických dat za účelem porovnání ukazatelů v regionálním i celosvětovém pohledu (například databáze ONS, PRB)
Chápání vývoje společnosti jako proměny sociálních projevů života v čase, k posuzování společenských jevů v synchronních i chronologických souvislostech provázaných příčinnými, následnými, důsledkovými a jinými vazbami	Výklad o demografické revoluci a proměně představ o ideálním životě, reálná proměna lidského života (délka života, příčiny úmrtí, změny související s modernizací apod.)
Rozvíjení prostorové představivosti o historických a soudobých jevech, vnímání významu zeměpisných podmínek pro variabilitu a mnohotvárnost společenských jevů a procesů	Porovnání mapových podkladů, týkajících se současnosti i historického vývoje obyvatelstva
Žák objasní, jaký význam má sociální kontrola ve skupině a ve větších sociálních celcích	Porovnání svobody žen v souvislosti s volbou partnera a rodičovstvím před a po demografické revoluci
Žák posoudí úlohu sociálních změn v individuálním i společenském vývoji, rozlišuje změny konstruktivní a destruktivní	Porovnání čar života jedinců (reálných, případně i modelových), žák může z dostupných informací vytvořit čáry sám
Žák objasní podstatu některých sociálních problémů současnosti a popíše možné dopady sociálně-patologického chování na jedince a společnost	Představení problematiky sebevražednosti, šíření vybraných nemocí (HIV/AIDS), úmrtnost v důsledku podvýživy

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování

**Příloha 4: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným očekávaným výstupům
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Pokračování 2

Vybraný očekávaný výstup	Návrh aktivity k jeho dosažení
Žák vyloží podstatu demokracie, odliší ji od nedemokratických forem řízení sociálních skupin a státu, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě	Posoudit vliv politických opatření na občana v problematice plodnosti v Číně a v západní Evropě, jaká byla legislativa například v roce 2000, jaký má vliv na obyvatele
Žák uvede příklady činnosti některých významných mezinárodních organizací a vysvětlí, jaký vliv má jejich činnost na chod světového společenství, zhodnotí význam zapojení ČR	Prezentovat dostupné databáze, z nichž některé vedou i demografickou statistiku (OSN, PRB, ČSÚ a další)
Žák posoudí projevy globalizace, uvede příklady globálních problémů současnosti, analyzuje jejich příčiny a domýšlí jejich možné důsledky	Metodou debatní ligy (2 skupiny proti sobě) probrat téma kapacity planety Země z hlediska udržitelnosti populačního vývoje (dem. stárnutí vs. dem. revoluce v Africe)
Žák posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem	Pohled na manželství, vztah obyvatel k mimomanželským dětem, rozvodům či ve 20. století legalizovanému umělému přerušení těhotenství, opět např. debatní liga
Žák objasní proces christianizace a její vliv na konstituování raně středověkých států v Evropě; vysvětlí podstatu vztahu mezi světskou a církevní mocí v západním i východním kulturním okruhu i projevy vlivu náboženství a církve ve středověké společnosti	Zdůraznění role církve v osobním životě, zavádění instituce manželství, nerozlučitelnost před Bohem, porovnání současné úhrnné plodnosti v zemích s rozdílnou mírou christianizace (například výkladem či skupinovým referátem)
Žák charakterizuje základní rysy vývoje na našem území	Posouzení vlivu morových epidemií a válečných stavů na vývoj obyvatelstva
Charakterizuje proces modernizace, vysvětlí průběh industrializace a její ekonomické, sociální a politické důsledky; rozpozná její ekologická rizika; určí základní příčiny asymetrického vývoje Evropy a světa v důsledku rozdílného tempa modernizace	Pomocí metody kartičky sestavit schéma, které by popsalo, jakým způsobem ovlivnil technologický a další pokrok v rámci modernizace demografickou revoluci v Evropě.
Žák posoudí postavení českého státu uvnitř habsburského soustátí a analyzuje jeho vnitřní sociální, politické a kulturní poměry	Výklad o demografické revoluci v Česku (či využití odborného článku)

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování

**Příloha 4: Seznam konkretizovaných návrhů k vybraným očekávaným výstupům
Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP-G)**

Pokračování 3

Vybraný očekávaný výstup	Návrh aktivity k jeho dosažení
Porovnat a vysvětlit způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích	Identifikace svobod, které jsou omezovány v nedemokratických režimech (proměna reprodukčního chování Hanů v Číně)
Žák se orientuje v problematice reprodukčního zdraví z hlediska odpovědnosti k budoucímu rodičovství	Vytvoření myšlenkové mapy na téma bezpečný sex; plánování rodičovství s pomocí Pisonovy (2020) hry Family game
Žák zná práva každého jedince v oblasti sexuality a reprodukce	Metodou volných asociací zhodnotit důsledky předčasného a pozdního rodičovství
Žák ovládá, propojuje a aplikuje dostupné prostředky ICT	Vytvoření grafu s demografickou tematikou podle kroků metody VYUČOVAT
Žák využívá dostupné služby informačních sítí k vyhledávání informací, ke komunikaci, k vlastnímu vzdělávání a týmové spolupráci	Komunikace se spolužáky v prostředí chatu při práci v online databázích za účelem hledání řešení problémově založené úlohy
Žák využívá nabídku informačních a vzdělávacích portálů, encyklopedií, knihoven, databází a výukových programů	Hledání a stahování dat demografické povahy z online databázi
Žák posuzuje tvůrčím způsobem aktuálnost, relevanci a věrohodnost informačních zdrojů a informací	Porovnávání různých zdrojů dat a kritické hodnocení institucí z níž data pochází (za jakým účelem vznikla, kdo ji spravuje)
Žák zpracovává a prezentuje výsledky své práce s využitím pokročilých funkcí aplikačního softwaru, multimediálních technologií a internetu	Odprezentování vlastních grafů a tabulek vytvořených v tabulkovém editoru (například výsledky jednoduchého demograficky zaměřeného dotazníkového šetření)

Zdroj: Balada a kol. (2007), vlastní zpracování